

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Guttman Irénkét Nyiregyházáról eljegyezte Stern Adolf, Kisvárdá.

Landau Szerénkét Miskolcra, eljegyezte Steinberger Herman. Balmazújváros.

Rauchmann Rózsika Kosice, Drexler Aladár Turna n/B jegyesek. (M. k. é. h.)

Linkenberga Sári Topolčany, Weber József Stupava jegyesek. (M. k. é. h.)

Steiner Lillike Fyr és Tauber Armin Nové-Zámky—Surany, február hó 23-án házasságot kötöttek.

Schwartz Ilonka Velka Torona Schweid Sándor Kosice jegyesek. (A „B'né Emünim“ szívélyesen gratulálja érdemes elnökét)

Schnitzler Gizikét Nyiregyházáról eljegyezte Gross Dezső a vásárosnaményi T. B. titkára. (A T. B. ezúton kíván szívélyesen mázoltot.)

Krausz Ferenc előjárónak Gelb Bertával (Sevulus) folyó hó 10-én Csappon megtartandó esküvőjéhez szívélyesen gratulálunk. T. B., Kosice.

Friedmann József úrnak Nové Zámky' eljegyzéséhez, szívélyesen mázoltot kívánunk: Bineth Samu, Koth Elek, Herzog József, Friedmann Vilmos.

Pozsonyi Arnold Lőrinciben, Jiszraj szombatján ünnepelte fia barmicvóját, fényes keretben. Az ifju remek drósót mondott.

Friedmann József közszeretben álló alelnökünknek Sa'amon Sárival, Koszino, való eljegyzéséhez szívélyesen mázoltot kívánunk.

Aguda ifji csoportja, Nové Zámky. Gestner Imre (Amrom) Újpest, Király u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerkészítő tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliáns áruk alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékot küld.

Legszébb és legolcsóbb parókák Alt-schulernél, Csányi-u. 12. (Tel: 31-0-79')

Legalkalmasabb purimi ajándék

A legszebb mennyasszonyi, barmicva és más alkalmi ajándék:

„A lelek szárnyain“

c., az egyetlen orthodox szellemű, fordítással és gazdag kommentárral ellátott, teljes héber szövegű

I M A K Ö N Y V

Ára: párnázott műbőr-kötésben 14 P., diszes, arany nyomású egészvászonkötésben 10 P., csinos félvászonkötésben 8 P., kötésre hajtogatva 7 P. Az összeg előzetes beküldése ellenében bérmentve küldi a szerző:

Dr. KRAUSZ FÜLÖP, SÁRVÁR (Szlovákiai rendeléseket elintéző: Reiner Sámuel, Presov, Kalvária.)

MACZESZ, afilii limhadrin, Teitelbaum nyirbátori főrabbi felügyelete alatt, ára kg.-ként 80 fillér, smüre-lisztből P 1.10. Nagyobb vételnél árengedmény. Schwarz Ábrahám Nyirbátor.

Pályázatok

A boldogkövávaliai orth. hitközség felvesz azonnalra kiscsaládos saichet-übjedekot. Fizeset: havi 40 pengő, lakás és mellékjövödelmek.

A tabi Machziké Tóra keres nőtlen, esetleg fiatal házias, alef-bész, gemóretajszefesz melamedot. Fizeset megegyezés szerint. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk.

Galandauer Manó titkár

A nógrádbercezi Talmudtóra Rajschajdes Ijorra elsőrendű, lelkiismeretes jóré somájim, Chüimis-rasi-gemóremelamedot keres. Fizeset megegyezés szerint. Kimerítő adatokkal, bizonyítványokkal ellátott ajánlatokat kérünk. Ugyanott feltétlen komoly bóchür jóré, somájim, ki már eddig is nagyobb gyermekeket sikerrel tanított, felvételük. Cím: Jungreis Jakab, főrabbi.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszerű beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja P 2.—. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelégés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

SZERÉNY igényű szorgalmas fiatalember, bőrzületbe gyakornoknak menne. Jelige „Volt talmudista“.

RÖVIDÁRÚSZAKMÁBAN 20 éves orth. fiatalember állást keres. Jelige: „Angro és detailban jártas“.

JÓ CSALÁDBÓL való fiatalember, volt talmudista, üzletben jártas, benősülne. Jelige „Jólelkűt keresek“.

HÁZVEZETŐNÖT keres 61 éves egyedülálló, saját gazdasággal bíró orth. ember. „Házartás“ jelige.

BENŐSÜLNE, saját házzal, készpénzzel és határróval bíró bócher. „1200 P“ jel. MISKOLCRA UTAZÓK keressék fel Perlstein szalámi és füstölt hús üzletét. Széchenyi-utca 68.

INTELLIGENS németországi menekült reáliskolát végzett fiatalember, jesivát is járt, magyarul is beszél, budapesti gyermekek korrepetálását vállalja. Cím a kiadóban.

KERESEK zsidó szakácsnőt ki orth. kóser házaknál volt, elsőrendű perfekt főzőnő és éves bizonyítványokkal rendelkezik. Irásbeli ajánlatok („Sürgős 27,505“) Blocknerhez, Andrassy-út 4.

SIRKÓ! Modern márvány- és gránit sírko nagyraktár: Friedländer József, Debrecen, Piac-u. 60.

RABBINAK alkalmas fiatalember bármilyen hitközségi állást elvállal. Esetleg benősülne. Jelige: „Metsző, kántor; kizárva“.

HÁZASSÁG: 40 éves, önhibáján kívül elvált gyermektelen férfi nősülni óhajt. Üzlettel bíró, jól szituált, parókát viselő asszonyok irjanak „Csehszlovákia“ jeligére: Müllerhez, Bratislava, Eclövdor. (1—2 gyermek nem akadály.)

MEGBIZHATÓ ügyes fiatal mindenes felvétetik. Herskovits rabbiné, Bpest, Vasvári Pál-utca 5.

ORTH. KÓSER ebédet keresek 3 személyre, „Vörösmarty-utca“ jelige.

MEGNŐSÜLNE biztos egzisztenciával rendelkező közélettermetű, 33 éves fiatalember megfelelő hozománnyal. „Tavaszi esküvő“ jelige.

KÁLLÓI JAHRZEITON, a kaszonyi Rebbe szállásán elveszett csomagom, mely a „Szefer Taharasz Jiszroel al hilchejsz Nido“t tartalmazta. Kérem velem a hasovasz avédó műcvóját teljesíteni. Spitzer Béla, Nagydobos

SZABÓK! Önszegélyző tömörülést akarunk létesíteni! Először tudnunk kell, mire számíthatunk a megindulásnál. Mérték- s beölgöző szabók, önállók és segítők adják le címüket „Hirschsohn“ jeligére.

FÉRJHEZMENNE intelligens varrónő, jobb 40 év körüli férfihez. Gyermekek nem akadály. Jelige „Árva“.

HETVENÉVES ÜZLET elköltözés miatt átadó. Ugyanott ház kerttel, esetleg fölékkel eladó. „Jó parnószo“ jelige. (20 fill. bélyeg.)

LELKIISMERETES díszkrécióval, úri-körökben közvetít házasságot: „Hymen“, Dob-u. 73. I. 1. (Tel.: 42-2-04.)

מודעה רבה

אמר המדפיס בנו של אי"מ המחבר שלי"א אודה ה' שעורני לנמר הדפסת ה"ב של ילקוט המליצות ובוה נגמר הילקהים על ה' הומשי תורה. וחלק א' על בראשית שמות כבר נמכרו כי הדרשנים מהרו לבקשו כי ראו כי ברכה כי ולא כל וזמא מתרחש ספר מועיל כזה כי העדיית על שדה האגדה מגדולי הדור מכל הארצות אשר באו בתל תלפיות משנת תרנ"ב עד עתה. וגם הרבה הוספות מא"מ שלי"א ומשאר גדולי הדור שלי"א אשר שלחו נוספות לזה. ובקרב הימים אחיל איה בל"ג להדפיס חלק ג' תער בות ענינים שונים מליצות חודדים לבות משמחים. ומי שיש אתו בליצות כדוגמתם וחפץ בהדפסתם ישלח למערכתנו ויהי לו נדפוסה על שמו במחיר קל מחיר כל חלק כ"א. ה"ק משלם נולמן) כ"י"ג

Gim: Katzburg S. Budapest, Dob-u. 25.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

Budapest, 1936. március 20.
5696. Ador 26

40 fillér

XII. évfolyam, 12. sz.

אללנעמיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ ÚJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekkzámla: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A nagyváradai főrabbi ז"ל

Fájdalmas és gyászoló szívvel mélyesen megrendülve állja körül az egész orthodox zsidóság a nagyváradai főrabbi frissen hantolt sírját. Nagyvárad a háború előtti Magyarországon vezető szerepet vitt a hazai orthodoxiában, az ország legnagyobb orthodox hitközsége volt, kiváló gaonokkal és talmudtudósokkal. Ma a romániai orthodoxia védbástyája ez a hitközség, ahol élénken pezsdülő orth. közélet folyik, vallásosság és Tóra honol. Ha a hitközség vesztett is a régi nimbuszából, mégis elvitathatatlan, hogy ma is „ir v'ém b'jiseróel“, az orthodox zsidóság egyik empóriumuma és a Tajró v'jir'ó klasszikus városa.

Amidőn a hírneves nagyváradai gaon R. Majse Hers Fuchs z. c. l. 1911-ben elhunyt, a rabbiállás hét évig betöltetlen maradt, amíg 1918-ban a gaonnak most oly tragikus hirtelenséggel elhunyt fiát Fuchs Benjámin akkori nagybányai főrabbit utódjául megválasztották.

Jóság és szeretet volt egész lényé, jóságot és szeretetet árasztott hitközsége minden tagja felé és ezek viszonzásul őt, kedvelt mesterüket fonták körül szeretetük és ragaszkodásuk minden megnyilvánulásával. Az ő kiválósága volt az egység és összetartás forrása, az ő személyének tiszteletében kiemelkedő minden ellentét, nagy emberszeretete maga köré gyűjtötte hitközsége minden árnyalatához tartozó tagjának engedelmes alázatosságát.

Zécher csadik livróchó!

A megdicsőült főrabbiról Schwarz József nagyváradai egyleti rabbi a következő nekrológot közli velünk:

R. Binjomin Fuchs főrabbi z. c. l. 1876-ban (5637. Tisri 11-én) született Szereden, tehát a még be nem töltött 60-ik életévében hunyt el. Jesivai tanulmányait: Grünwald Juda, Winkler M. L.

Ha meg nem kapják, lefordul a földre. Óriási pánik keletkezett. A közönség fel-

brezovai, ill. pozsonyi rabbiiskoláin végzte. Mesterein kívül hatorasz hajróot szerzett R. Dóvid Lackenbach híres pozsonyi ros bész-dintól, R. Avrohom Jeczchok Glück tocsvai és R. Eliezer Deutsch későbbi bonyhádi főrabbitól z.c.l.

Első rabbiszéke Brassó volt, ahol 1901-ben választották meg. Négy évvel később a jókai hitközség hívta meg, majd Bazin főrabbi lett, ahonnan 1909-ben a nagybányai hitközség főrabbiává választották. Utóbbi működési helyén jesivát is tartott.

1918-ban választották meg Nagyváradon, megdicsőült nagynevű atyja örökébe. Rajs-chajdes Niszon napján lesz 18 éve, hogy a váradai székfoglalóját tartotta. Ezen tizenegyet év alatt sok maradandót alkotott a váradai zsidóság és az egész erdélyi orthodoxia javára. A jesivanövendékek támogatására „Tomché Jesivó“ egyletet alkotott, a várost szom-

bati éruv-vel látta el; rabbisága alatt épült fel a hitközség harmadik zsinagógája (Teleki-utca); megalkották az „Árvák otthonát“, megalkották az Aggok házát, kibővítették a kórházat és még számos karitatív intézmény virágzását tettenesen előmozdította.

Az elhunyt egyike volt az erdélyi rabbikar legelső tekintélyeinek és szavának döntő súlya volt az erdélyi orthodoxiában. Mint a szentföldi Kajel nősziya, a „Méir Baal Hanész“ intézményt hathatósan istápolta. Ekesszólása folytán, lángoló drósói mindig nagy hatást váltottak ki. A városi és országos hatóságoknál is nagy tekintélyre tett szert és számos esetben járt el eredményesen orth. ügyekben a miniszteriumoknál.

Utóbbi években cukor- és szivbaj gyötörte a megboldogultat, azonban senki sem számított az oly váratlanul bekövetkezett katasztrófára.

A főrabbi tragikus hirtelenségu halála

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap délelőtt 11 órára, a Kereskedelmi Csarnok nagytermében, az Aguda frankfurti reprezentánsa, dr. Ehrmann Salamon akart előadást tartani. Tizenegy órakor Freund Lajos váradai Aguda-elnök üdvözölte a vendéget és a főrabbit. Utána lépett a szószékre Fuchs Benjámin főrabbi. Gyenge s kissé akadozó hangon kezdett beszélni. Ez a teremben lévőeknek azonnal feltűnt, noha senki sem merte gondolni, hogy a következő pillanatban milyen tragikus események következnek.

A főrabbi néhány mondat után megtántorodott, először a fejéhez, majd a szívéhez kapott s aztán mélyet sóhajtvá, a mögötte lévő székre hanyatlott.

Ha meg nem kapják, lefordul a földre. Óriási pánik keletkezett. A közönség fel-

ugrott, mindenki a pódium felé tódult s orvosért kiáltoztak. Az orvos azonban a közelben volt, hiszen maga az előadó, dr. Ehrmann is gyakorló orvos s így a főrabbit azonnal az asztalra fektették, hogy meg lehessen vizsgálni. Pár pillanattal telte csak el s aztán szájról-szájra járt a tragikus hír:

a főrabbi kiszenvedett, szívszélhűdés ölte meg. A holttestet letakarták s az előadásra összegyűlt tömeg megrendülve állta körül a szónoki asztalt, amelyből váratlanul ravatal lett.

Időközben a telefonon értesített mentők is megérkeztek s a holttestet a hordágyra fektették. Ezután a letakart holttestet nyolc-tíz ember emelte fel és ezrekre menő tömeg kíséretében, sietve vitte a lakásba.

A főrabbi felesége még nem tudta a tragédiát. Mikor meglátta férjét a hordágyon, azt hitte, hogy a főrabbi csak rosszul lett.

— A főrabbi meghalt, — mondta erre valaki a főrabbinénak, aki ebben a pillanatban fűrészhez kapott és ájultan zuhant a földre.

A hióbbir futótűzként terjedt el a városban és gyászba borította Várad egész zsidóságát. A hitközség vezetői nyomban összeültek, hogy megtegyék az intézkedéseket a főrabbi temetésére. Délután 6 órakor gyászülést tartott az előjáróság s hétfő délután 2 órára tüzték ki a temetést. Este 7 órakor a hitközség előjárósága a Chevra Kadisa vezetésével tartott együttes gyászülést, amelyen elsőnek Ullmann István hitközségi elnök fejezte ki megindult hangon a várad ortodoxia nagy gyászát. Méltatta a főrabbi érdemeit és egyéniségét, rámutatván arra, hogy a hitközség legválságosabb napjaiban az ő igazságérzete és békés szelleme mentette meg a hitközség és intézményeinek intaktságát. Leitner Lázár, a Chevra elnöke könnyek között mondta, hogy nemesen érző nagy szíve ölte meg a főrabbit és bejelentette, hogy a Szentegylet díszsírhelyet adományoz számára a velencei temetőben.

A halmii főrabbi az utód (?)

Steiner Benjámín, a Chevra volt elnöke és a hitközség legidősebb tagja méltatta ezután az elhunyt főrabbi érdemeit, majd Fuchs Salamon, az elhunyt főrabbi bátyja szólalt fel és ama kívánságának adott kifejezést, hogy a gyűlés Klein Jakab halmii főrabbit, a megdicsőült sógorát, az egykori várad alrabbit nyilvánítsa utódnak. A gyűlés résztvevői közül sokan helyesléssel fogadták a javaslatot, Ullmann elnök azonban arra kérte a résztvevőket, hogy ez alkalommal tekintsenek el ennek a kérdésnek az eldöntésétől, mert hiszen csak a hitközség tagjainak ösgyűlése

jogosult arra, hogy főrabbit válasszon. Egyébként elvben elfogadták a javaslatot.

Fuchs főrabbi halála a város nemzsidó lakossága és a hatóságok körében is óriási részvétet váltott ki. Dr. Bancila vármegyei prefektus, dr. Popovici Valer rendőrfőnök, Bleda polgármester, elsőnek siettek részvételüket kifejezni a gyászolóknál. **A hatóságok nyomban in-**

Tizezrek a temetésén

Évtizedek óta nem temettek ilyen hatalmas méretek között rabbit Erdélyben, mint amilyen méretű volt a nagyváradi főrabbi temetése. A csehszlovákiai, magyarországi és erdélyi rabbikar legjellegesebb reprezentánsai, kül- és belföldi hitközségek népes delegációi és a várad zsidóság ezrekre menő tömege állta körül Fuchs főrabbi koporsóját. A temetésről — melynek tartama alatt az üzletek zárva voltak — alábbi tudósításunk számol be:

Hétfőn délután 2 órakor a nagytemplomba vitték a család tagjai a főrabbi koporsóját, amelyet abból az asztalból, amelyenél tanult és dolgozott és abból a szézekből, amelyből a tant hirdette, ácsoltak össze. A koporsót a templom előtt átadták az előjáróság tagjainak, akik a frigyáráig vitték azt. Ezután az egybegyűlt 30 rabbi, a hitk. és chevra-előjárókkal együtt hétszer (hakófo) körüljárta a templomot az órajnnal. A hakófo után az első heszpedet a zsinagógában Weisz Farkas, a főrabbi tudós veje tartotta, majd Klein Jakab halmii főrabbi búcsúztatta el-elcsukló hangon.

Az óriási közönségre való tekintettel a többi heszpedek a templomudvarban tartattak, ahol pódium volt felállítva. Itt is szinte életveszélyes volt a tolongás. A következők heszpedei hangzottak el: Teitelbaum főrabbi (Szatmár), a gyengélkedő Wesel tordai főrabbi-elnök nevében Szoifer főrabbi (Marosvásárhely), Teitelbaum főrabbi (M.-Sziget), Zimetbaum

tézkedéseket tettek abban az irányban, hogy biztosítsák a temetés impozáns lefolyását és megnyissák a határokat azok számára, akik Magyarországból, Csehszlovákiából érkeznek a temetésre. Így is történt.

A magyarországi orth. közp. iroda Blum herettyóújfalusi főrabbiával és Bernfeld Sámuel közp. biz. taggal volt képviselve.

ros beszédin (Nagyvárad), Freund főrabbi (Szászrégen), Sperber főrabbi (Brassó), Dr. Ehrmann (Frankfurt).

A késő délutáni órákban indult el az ezrekre menő gyászmenet a velencei temetőbe, ahová válakon vitték a koporsót. A nyitott sírnál még néhány heszped hangzott el, miután a főrabbi földi maradványait örök nyugalomra helyezték. — הנציחה Roserberg Dávid

Stern Samut választották meg újra a pesti izr. hitközség elnökének.

A pesti izraelita hitközség újonnan megválasztott képviselőtestülete csütörtökön délután tartotta alakuló közgyűlését. Auer Róbert választási alelnök első sorban elrendelte a szavazást tizenhét olyan képviselőtestületi tag megválasztására, akik működésükkel a magyar zsidóságának dísz szerezték. A szavazás eredményeképpen a közgyűlés a megtisztelő egyhangu bizalmából a következők lettek a pesti izr. hitközség képviselőtestületének új tagjai: dr. Bródy Ernő orsz. képviselő, ügyvéd, dr. Endrei S. Henrik, a pesti chevra kadisa igazgató-főtiktára, dr. Fejér Lipót egyetemi tanár dr. Patai József lapszerkesztő dr. Patai Samu orvos, kormányfőtanácsos, Roóz Rezső lapszerkesztő dr. Szabo'si Lajos lapszerkesztő, dr. Temesváry Rezső egyetemi m. tanár, ujbpesti Wolfner Gyula gyáros, stb. A hitk. előjáróságának tagjai lettek: dr. Barna Károly, dr. Buday-Golcberger Leó (uj), dr. Dési Géza Drucker Géza, dr. Fábán Béla, Frey Kálmán, dr. Gallia Béla (uj), dr. Glücksthal Samu, Kaszab Elemér (uj), Kálmán Henrik Ledermann Mór, Magyar Bertalan, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa, Stern Samu, Vértes Emil Vészi József, Vida Jenő (uj), dr. Wilhelm Károly (uj), dr. Zahler Emil. Ezután következett a hitközség elnökségének megválasztása. A közgyűlés 245 szavazattal egyhangulag választotta meg újból öt évre a hitközség elnökévé Stern Samu udvari tanácsost, elnökhelyettesé pedig dr. Glücksthal Samu felsőházi tagot.

A zsidó erkölcs védelmében

— A dunaszerdahelyi főrabbi dicséretreméltó bátor fellépése —

Dunaszerdahely hitközségének közel két évszázados ragyogó multja van a vallásosság és Tóranulás történetében. Ott működött Rabbi Jehudó Aszód, fia R. Aharajn S'müél, majd R. S'müél Weinberger — csupa ragyogó név a talmudtudomány egén, csupa hatalmas cédrus a halacha erdejében.

Nagy ösök méltó utódjaként nyilatkozott meg most Purimkor R. S'müél z. c. l. fia, a jelenlegi főrabbi: R. Hillel Weinberger. Ugy történt a dolog, hogy egyes körök purimi ünnepélyt rendeztek de az ortodoxia hagyományainak egyáltalában nem megfelelő módon, férfi és női publikummal, férfi- és női szereplőkkel. Ugy gondolták, hogy fait accompli produkálnak és Purim után azután senki nem fog gondolni a dologra. Amikor ezt azonban a főrabbi megtudta, fölkelt a purimi szüdürol és azon módra chaszidikus ünnepi öltözetben (streimli, kaftán) egynéhány tanítványával elment az ünnepély színhelyére. A főrabbi megjelenése persze kínos feltűnést keltett.

Weinberger főrabbi fellépett a pódiumra, ahol gyújtó beszédben tiltakozott az ünneplés hagyomány-sértő módja ellen és a közönséget azonnal feloszlásra szólította fel.

A jelenlevők egy része hangoskodni kezdett, meghívásukra megjelent a rendőrfelügyelő, aki azonban a főrabbinak adott igazat és így

a közönség széteszlott.

Weinberger főrabbi vallási tüztől hevített gesztusa olyan volt, mint amiről a zsoltairos szól: „Ki állott Pinchosz. ítélkezett, a ragály megállott és ez neki érdemnek lesz beszámítva.” Valóban ez egy preventív intézkedés volt, az erkölcsenségre ragályának terjedésére.

A főrabbi bátor kiállása a hitközségi körön túlemlkedő erkölcsi jelentőséggel bír. Ne feledjük el, hogy a tűzoltással együttjáró károkért és kényelmetlenségért nem a tűzoltó felelős, hanem a gyújtogató, a tűzvést okozó. Az incidens előidézőinek tudniok kellett volna, hogy mi illik egy ortodox hitközségben. Nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, hogy a főrabbinak nem kell mindenről tudomást szereznie, az ellenkezője igaz: a rabbinak nemcsak joga, de kötelessége: a tradíciót oly mélyen sértő rendezvényt megakadályozni. Ezt egyébiránt a megjelent nemzsidó hatósági közege is belátta.

Az eset mindenütt érvényes tanulsága, hogy állandóan örködni kell az ortodox hitközségek vallási és erkölcsi intaktságán, ezt a szellemet állandóan ápolni

kell és egy rabbi erélyes, pinchoszi buzgalommal és lelkesedéssel eszközölt fellépése nagyhatású mementóként hathat.

A szerdahelyi esetről a következő tudósításunk számol be:

Tavaly némely felekezeti lapban olvasható volt egy régi szerdahelyi purimbál története: „Az ifjúság egy része, félre dobva a zsidó erkölcsi törvényeket bált rendezte. A rabbi az esetről tudomást szerezvén, néhány hívével idejkorán megjelent a bálteremben és felszólította az ott már melegében működő cigányprimást, hogy kísérelje őt bandájával együtt haza, amit a primás, kis vonakodás után meg is tett. Nagy néptömeg kísérelte haza a zeneszóval kivonuló rabbit, aki a bandát a hajnali órákig ott tartotta és a hitközség tagjaival hajnalpirkadásig mulatott. A zene nélkül maradt rendezőség tagjai pedig: Hámánhoz hasonlóan lehorgasztott fővel (óvél vachafüj rajis) csendesen hazaszálingóztak...”

Hogy ez tényleg így történt-e és hogy mikor, azt nem tudjuk, de amit most elmondunk, az idej Purim alkalmából történt meg:

Dunaszerdahelyen az orth. zsidó nőegylet Purimra előadást hirdetett. Weinberger Hillel főrabbi csak azzal a feltétellel adta beleegyezését, ha a hölgyek előadása kizárólagosan női közönség előtt lesz megtartva, amit a vezetőség meg is ígért. A purimi előadáson azután mégis megjelentek férfiak is. A dologról azonnal jelentést tettek a főrabbinak, aki mintegy 20 böcher kíséretében elment az előadásra. Bement a terembe és kijelentette, hogy nem engedi megtartani az előadást, mert az ellenkezik az ortodox felfogással.

Erre a szereplők közül egy dekoltált hölgy a főrabbi elé állva kiadta a jelszót: — Mi azért is megtartjuk az előadást!

Akinek nem tetszik, ne nézze meg!

A főrabbi — szemeit kezével eltakarva — hangosan ismételte, hogy ő nem engedi az előadást megtartani, mire nagy zűr-zavar támadt. Többen inzultálni akarták, de az őt körülvevő böcherok miatt nem férhettek a közelébe. Közben valaki elsietett a járási főnökért (nacelnik), hogy ez a főrabbit távozásra kényszerítse. Adamec járási főnök el is jött és szívélyesen üdvözölte a főrabbit, informálódott a történetek felől.

A járási főnök a főrabbi beavatkozását jogosnak találta és szép szóval kérte a közönséget, hogy engedelmessédjék a nemes lekipásztor kívánságának. Ezután a publikum szép lassacskán feloszlott... és Weinberger főrabbi — az egész ortodoxia dicséretét és elismerését kiérdemlő, bátor fellépése teljes eredménnyel járt.

Lövy Hermann (Érsekújvár)

Tisztujtás a debreceni orth.

hitközségben, Vasárnap választották meg a debreceni ortodox hitközség új tisztikarát. Az elnöki tisztségre Bernfeld Sámuel a központi bizottság illusztris tagját választották, aki a szavazatok 80%-át kapta meg. Alelnökök: Eisenberg Herman, Waldmann Albert, Ellenőr: Horovitz Arnold, Pénztárnok: Weissenberg Sándor, Templomgondnokok: Frischmann Lipót és Katz Áron, Imaházi goncok: Weisz Ignác, Gazdasági tanácsnok: Weinstock Henrik, Adó-felszámolási bizottsági tagok lettek: Bernfeld Ernő, Ullmann Andor, Friedmann Dávid. — A választás befejezte után Waldmann Albert választási elnök és Klein Zsigmond helyettes választási elnök továbbá Horovitz Arnold és Herskovits Miklós meleg szavakkal üdvözölték Bernfeld Sámuel, akít a jelenlevő hitközségi tagok hatalmas tömege meleg ovációban részesített.

של פסח Husvétli árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő **Schreiber Simon ur** gyakorolja.

A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétli árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.
Budapest, 113, postafiók 5. Telefon: 68 8-45.

Orth. kóser פסח של fűszerárúk. Boszniai szilva 90, 25 és 13 1/2 kg-os ládákban. Burgonyaliszt, ecetsav, Boons Cacao, Palesztinai Shemen-oliva olaj.
AMSZEL SIMON, Budapest, Dob-u. 31. Király-u. 9. Tel.: 35-6-02.

Kérje mindenütt a pesti aut. orth. rabbinátus felügyelete alatt készült I. a minőségű sel peszach **BOON csokoládét**
Minden tábla 1936-os gyártási évszámmal van ellátva.

BRUNN'UTÓDA
Orth. kóser **Engländer** של פסח
Saját pörkölésű kávé, fűszer, ecetsav, szilva, bor, macesz stb. Szolid árak.
Rendelések házhoz szállítva.
Budapest, VIII., Karpfenstein-u. 7. (Teleki-tér sarok) Tel.: 309-24.

A hunfalvi gaon z. c. l. életrajza

III.

A mult számunkban vázoltuk — a Munkácson most megjelent széfer nyomán — a hunfalvi gaon fiatalágát egész addig, amíg Heőcsaba községe főrabbi-jának megválasztotta.

Negyvenéves korában, 1882-ben Hunfalura került. Kicsiny hitközség volt ez, de ő megérezte, hogy rendkívül alkalmas az ő szent tervének: egy nagy jesiva alapításának kivételére. Meggyőződése szerint a nagyváros elvonja az ember figyelmét a Tóratanulástól és ezért nem is akarta elfogadni azt a meghívást, amit a nagyvárad rabbiállás betöltésére kapott. Hunfalvára való menetelének elhatározásához hozzájárult az a tudat is, hogy valamikor a hitközség igen kiváló szerepet vitt, tagjai kiváltak Tóratanulásban és vallásosságban, csak miután cseh- és morva kereskedőkkel üzleti összeköttetésbe léptek, a vallásos buzgalom el-lanyhult közöttük és így azután megromlott az egész községnek szelleme. Ő úgy érezte, hogy Hunfalva oly talaj, amely kellő művelés után ismét meg-hozza majd gyümölcszeit.

Tisztában volt azzal, hogy a jesiva vezetése teljes embert kíván, és ilyen szellemben értelmezte a próféta azon szavát: „*Szifsze chajhén jism'ru daasz tajró j'vaksü mipihü, ki malach Hasém c'voajsz hü* — a pap ajkai őrizték a tudást, Tórat várnak szájából, mert az Örökkévaló angyala ő.” Ehhez tudvalevőleg azt a magyarázatot fűzik a bölcsek: „Ha a rabbi hasonlít az angyalhoz, akkor keressék nála a tanítást, ha pedig nem, úgy ne keressék”. Bölcseink szerint egy angyal egyszerre csak egy hivatást teljesíthet (*én mal'och echod ajsze s'té s'lichüsz*). A próféta szavainak ezek után az értelme: Ha a rabbi csak egy hivatást végez, azaz kizárólag jesivájának szentelheti működését, akkor keressék nála a tanítást...

Hunfalvi működése alatt több ízben érték őt mindenfelől meghívások, de egyiket sem fogadta el. Így például komoly tárgyalások voltak a mádi hitközséggel. Ugyilátszott, mintha hajlandó volna működési helyét oda áttenni. Az idősebb növendékek örültek is már, hogy az egyhangú Hunfalut felcserél-

hetik valamivel nagyobb helységgel. Lesték is a tárgyalás eredményét, a tárgyaló mádi küldöttség tagjai azonban kijöttek a Rabbi házából és azt mondták a kérdezősködőknek: Lehetetlen feltételeket szabott nekünk a Rebbe. Amikor később erre vonatkozólag a gaont meginterpellálták, elmondotta, hogy véletlenül neki címezték egy levelet, amelyet az akkor Brezován működő R. Mordecháj Léb Winkler főrabbinak írtak és így megtudta, hogy komoly tárgyalásokat folytatnak vele. Ebben, hogy ez a levél véletlenségből hozzájutott, I'ten útmutatását vélte föllelni és így tehát szándékosan szabott elfogadhatatlan feltételeket. Reb Mordecháj Léb Winkler meg is választották Mádon. 1894-ben Galántára hívták, ezt a meghívást is visszautasította, ot-tani hívei nagy fájdalmára. A bonyhádi állásra sem reflektált.

Érdekes esetről beszéltek akkoriban, Dunaszerdahellyel kapcsolatban. A fő-rabbi elhunytával a rabbiteendőket a rabbi helyettes: *Rabbi Eliezer Dov Grünwald végezte*. Hunfalvára fordultak és kérték, jöjjön hozzájuk főrabbi-nak, mert különben attól kell félni, hogy a hitközség egy része valami „neu-modisch” embert fog megválasztani. Erre ő azt ajánlotta, hogy helyette *R. S'müel Lévi Weinbergert* hívják meg, aki Erdélyben működött s már akkor is nagy tudós hírében állott és a *Maharam Sik* egyik legkitűnőbb növendéke volt. Weinberger főrabbit rövidesen meg is választották. Nemsokára Grünwald rabbit szintén a Gaon buzdítására, Sopronkeresztúrra hívták meg főrabbinak.

Valahányszor tanítványai arról beszéltek vele, miért nem fogad el nagyobb jövedelmű állást, azt felelte: „enni nem tudok többet ott sem, öltözködésem sem akarom megváltoztatni, s így tehát csak azért változtatnék ál-

Orth. kóser פסח של
fűszerárak, ecet, kakaó, burgonyaliszt, paradicsom és mindennemű fűszer-
ár, mácszliszt és tej a legolcsóbb árban
MUNCSIK GYULÁNÁL
Budapest, Kazinczy-utca 38 szám.

lást, hogy napi szivarjaim jobbak legyenek, ezért igazán nem érdemes.

Gyakran fejtegette azt is, hogy a növendékek tanítása tulajdonképpen nagy áldozatot jelent, mert hiszen az embernek igazi célja, hogy elmélyedjen a Tóra titkaiba, de másrészt a Tóra tanítása olyan fontos, hogy érte a lélek e szent vágyódását áldozatul kell hozni. Ezzel kapcsolatban felemlítette egyrészt *Chanajch*, másrészt *Avrohom Ovinü* példáját. Az első csak önmagával törődött és valóban annyira tökéletesítette magát, hogy angyallá finomult, Avrohom ősatyánk magára vállalta a feladatot, hogy terjessze a Tant és azért az ő működése sokkal magasabb erkölcsi fokon áll, már csak így válhattak fiai méltókká a kinyilatkoztatásra. Erre vonatkozólag idézte a *Chajvajsz Halvovajsz* példázatát: Van olyan, aki kisebb értékű árút forgalmaz nagy mennyiségben és viszont van olyan is, aki rendkívül értékes árukban kis forgalmat ér el. A végeredményben, ha összeszámlálják jövedelmüket, ugyanazt érik el. Azt mondta magáról, hogy csak egyszerű árút, mindenki által megérthető gemóret bocsájt forgalomba — nagyszámú tanítványai között.

Ezzel kapcsolatban felevenítünk egy epizódot, amelyet a jelenlegi frankfurti főrabbi által 1923-ban kiadott „*B'er S'müel*” című műben találunk. Amidőn a megdicsőült gaon 1862-ben, Pozsonyból, a jesivából távozott, a *K'szav Szajfér* igen szép *k'szav*-ok-irattal búcsúztatta, amelyben többek között ez a kitétel is előfordul: „*V'j'ficz maajné hachochmó chüco, P'hanajsz rabim méajr hatajro, b'ajraj j'éroé ajr* — terjeszteni fogja kifelé a bölcsesség forrásait, hogy sokakat élveztesen a Tóra világosságából, az ő (Tórájának) fényében (Tóra) világosság fog tűndökölni.” Egy ízben egy tanítványa az írásai között kutatott és keze ügyébe került a *K'szav Szajfér* említett *k'szav*-okirata, amelyet azután a Rebbenek megmutatott. A Mester elkezdte olvasni s amidőn a jelzett kitételhez ért, megcsókolta és azt mondta:

— *Da sieht man den Riach Hakai-desch von meinem Rebben...*

Kedvezőbb kilátások a lengyelországi s'chító-fronton

A lengyel szejm közigazgatási bizottsága izgalmas vita után elfogadta Prysztor asszony törvényjavaslatát, amely általános tilalmat ír elő a zsidó rituális vágásra egész Lengyelországban. A bizottság egyetlen zsidó tagja, Sommerstein, a zsidó parlament klub elnöke volt, aki alkotmányellenesnek minősítette a javaslatot. *Rubinstein* főrabbi szejmképviselő, akit a zsidó álláspont szakértőjeként idéztek a bizottság elé, megtagadta a véleményadást, miután a javaslat túrhetetlen beavatkozás a zsidóság vallási életébe, *Zongokovitz* katolikus lelkész, kultuszminiszteri államtitkár ugyancsak alkotmányellenesnek minősítette a törvényjavaslatot. A következőket fejtette ki:

— A rabbik állítása szerint a zsidó rituális vágás betiltása elvonná a zsidókat minden húsfogyasztástól. Miután az alkotmány 110, 111, 113 és 115. szakasza biztosítja a hit és a vallási törvények teljesítésének szabadságát, olyértelmű módosításoknak kell történniük a javaslaton, hogy a zsidók számára lehetővé váljék a vágatásnak saját használatukra való eszközése.

A bizottság ennek ellenére a javaslat mellett foglalt állást.

Ezután kerül a szejm elé második olvasásra a javaslat.

Mialatt a szejm közigazgatási bizottsága zárt ajtók mögött tárgyal a vágatási tilalomról, *Lonezkowszki* szászados, a miniszterelnökség sajtófőnöke, konferenciára hívta egybe a lengyel sajtó parlamenti tudósítóit a vágatási kérdés megvitatása céljából.

A vágatási tilalom törvényjavaslata mellett *Pabierkiewicz* varsói bíró tartott referátumot és gazdasági argumentumként a sechita ellen oda nyilatkozott, hogy a rituális vágás a zsidók monopóliumává teszi a vágottmarhakereskedelmet és árdrágításához vezet. Seidemann mérnök és Bornstein igazgató zsidó referensek visszautastították ezt az érvelést és rámutattak arra, hogy ellenkezőleg, a sechita betiltása idézne elő árdrágítást, miután ezáltal elesne a húspiacon a zsidó fogyasztás szempontjából nem értékesíthető vágottmarha kínálatának konkurrenciája. A vágatási tilalom esetén a zsidó lakosság arra kényserülne, hogy tartózkodjék a húsfogyasztástól. Ez az általános húsfogyasztás lényeges csökkenését hozná magával és súlyos veszteséget jelentene a marhatermesztők számára. *Lonezkowszki* sajtófőnök összegezte a vita anyagát,

hangsúlyozta, hogy a kormány álláspontja nem tisztázódott még a vágatási kérdésben. A kérdés mérlegelésénél három főmomentumot kell tekintetbe venni: a kérdés humanitárius, vallás-jogi és gazdasági oldalát. Ami a humanitárius szempontot illeti, úgy itt a szakértők véleménye mérvadó.

Tekintetbe kell venni azt is, hogy az államelnök 1927. október 14-i rendelete előírja a rituális vágást, amiből arra kell következtetni, hogy a zsidó vágatási módszert a lengyel állam eddig humanus vágatási eljárásnak tekintette.

A vallás-jogi része a kérdésnek rendkívül komplikált, miután számos lengyel törvény világosan meghatározza, hogy a zsidó lakosságnak kóser hússal való ellátása is a zsidó hitközségek hatáskörébe esik. A sechita bevételei rendezik a hitközségek kiadási költségvetésének 30—40 százalékát. A sechita-tilalom esetén az államnak kellene a zsidó hitközségek egész költségvetését fedezni

Ha a vágatási tilalom törvényerőre emelkedik, a zsidó lakosság szárnnyasok és más mezőgazdasági termékek, halak, stb. fogyasztására fog áttérni,

ami mélyreható változásokat idézne elő az egész mezőgazdasági termelésben. A csökkenő húsfogyasztás a marhatermesztés korlátozását hozná magával. Ez kihatással volna a termelésre is. Ki-

TAVASZ PALESZTINÁBAN

FÉLÁRU UTAZÁS

Triesztből a Szentföldre

április 1-től
május 23-ig

**Gerusalemme
GALILEA
Palestina
Esperia**

Aurelia luxushajókkal

hetenként kétszeri indulással
I. osztályon oda — vissza P 460.—
turista-osztályon oda—vissza P 193.50
elsőrang. rituális ellátással. Felvilágosítás a
Lloyd Triestino Irodában
BUDAPEST
VII. THÖRÖLY-ÚT 2 IV. VÁCI-UTCA 4
Palesztina Gardasági Bizottsága,
VI. ANDRÁSSY-ÚT 67.
Mult és Jövő sz. rkesztőségében
V. VADÁSZ-UTCA 11.

sebb marhaállomány mellett a tejáraknak emelkedniök kell. Ha mindezt tekintetbe vesszük, nehéz belátni, milyen hasznot hozhat a parasztnak a vágatási tilalom. Ezzel szemben elkerülhetetlen a mélyreható átalakulás a termelésben — fejezte be szavait a sajtófőnök.

A vilnai városi tanácsban a nemzeti demokraták antiszemita frakciójának puccs-szerűen sikerült keresztülvinni a lokális vágatási tilalmat. Ezzel Vilna, az orthodox zsidóság egyik főcentruma, Posen és Kalysz után a harmadik lengyel nagyváros, ahol életbelépett a vágatási tilalom. Egyes kisvárosokban ugyancsak bevezették a sechita-tilalmat.

A lengyelországi rabbiszövetség vezetősége nyilatkozatot tett közzé, melyben kijelenti, hogy Tsesak lelkész, aki a sechita-ellenzők „szakértőjeként” szerepelt a közigazgatási bizottság előtt, szakértői véleményezésében és „A sechita a Biblia és Talmud megvilágításában” című brosurájában megmutatta, hogy teljesen ignorálja a vallási kérdéseket. Hamisan kommentálja a zsidó vallási könyveket, nem ismeri sem a héber, sem az arameus nyelvet és így nem áll módjában valamely bibliai, talmudi, vagy kommentári szöveget eredetiben olvasni. A rabbiszövetség vezetősége kész bármikor bebizonyítani, Tsesak tudatlanságát és hamisításait a bíróság előtt. Egyidejűleg a rabbitanács elhatározta, hogy vádat emel Tsesak ellen a zsidó vallás megsértése miatt.

A Zsidó Távirati Iroda március 12-i értesülése szerint a lengyel kultuszminiszterium arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szejm közigazgatási bizottsága által elfogadott törvényjavaslat, mely a zsidó rituális vágás eltiltását írnyozza elő, ellentétben áll az alkotmány által biztosított vallási és lelkiismereti szabadsággal és ezért oda kell módosítani a javaslatot, hogy a zsidó lakosság számára fenntartassék az a jog, hogy saját fogyasztására vágasson állatokat.

Ezt az álláspontot az egész kormány magáévá teszi. Ha a parlamentben is keresztülmegy ez az álláspont, úgy az vallási tekintetben sikert jelent, gazdasági vonatkozásban azonban súlyos károkat ró a zsidó lakosságra. A zsidó mézások és húskereskedők ebben az esetben a zsidó fogyasztásra engedélyezett húsrészek eladására volnának szorítva megállapított kontingens határai között.

Peszachra WEISZ-csokoládét, dragéet, kakaót, cukorkát kérjen. Minden üzletben olcsó áron kapható, szép kivitelben, kitűnő minőségben

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. — Telefon: 42-3-65.

A hetiszakaszhoz

A folyó *Vajakhél-P'küde* heti szidra azzal kezdődik, hogy az összegyűlt község előtt felhangzik az intés: „Sésosz jómim téosze m'lochó... 6 napon át végezhető munka és a 7-ik nap legyen a szombatok szombatja.” Miért említi a Tóra éppen a hat napi munkával kapcsolatban a szombatnak kettős nevét?

Ennek oka van. Aki egész héten át nem dolgozik, az a szombati pihenés alkalmából bizonyára nem gondol profán, üzleti dolgokra, hisz azoktól máskor is mentes. Am akinek egész héten üzleti gondjai vannak, aki állanóan terveket forgat magában, annál a gondok, a bajok, a tervezetések annyira beleidegződnek és belevésődnek, hogy a pihenésre szánt szent saboszkor is szinte észrevétlenül dolgoznak benne. Azért mondja a Tóra: Ha hat napon át dolgozol is, még akkor is a hetedik nap „sabasz saboszajn” kettős szombat legyen, szombatja a cselekedetnek amennyiben munkát nem végzel, de szombatja a gondolatoknak is, amennyiben a hat nap gondjaiból, bajjaiból és terveiből kikapcsolván magadat, a földi salaktól megtisztult eszmék szombatját is megülöd.

Sabosz Hachajdes alkalmából a második széferből azzal kezdjük a Tórafelolvasást: „*Hachajdes haze lochem rajs chodósim* — ez a hónap legyen nektek a hónapok elseje.” Rasi a Tóra elején a köv. írja ezzel kapcsolatban, „Rabbi Jiczchok azt mondotta: nem kellene a Tórának csak itt kezdődni mert ez az első miczvó, amely Izraelnek adatott, miért kezdődik tehát Berésiz-nél? Azért, mert ezzel, Tettei hatalmát hirdeti népének, hogy adja neki nemzeteknek örökségét.” Rabbi Jiczchok nyilván arra céloz: A szabadság hónapjának kiemelése azt tanítja, hogy minden népnek a szabadság az éltető eleme, Izraelnek is. Csak hogy oly kis nép, mint Izrael nem állhatna meg a népek tengerében csupán olyan mozzanatokból, mint a többi nemzetek. Az ő létének s fennmaradásának alapja csak az az erkölcsi bázis lehet, amelyet őseitől örökölt akik részesei lettek a kinyilatkoztatásnak, amely

PENSIONE STERN ABBZIA

Elegáns orth. kóser ház. Meleg és hideg folyóvíz, közel a strandhoz. Elismert jó konyha. Teljes penzió összes díjakkal 10 pengőtől.

Befizetés Budapesten:

Federazione, Nádor-utca 21

azután átszállt utódaikra. Először kellett tehát az I'teni gondviselésnek a nevelői munkát elvégeznie és csak azután léphetett Izrael a történet színterére. A Tóra első könyvének elbeszélései hirdetik: a népek története csak arra való, hogy a népek I'ten akaratát teljesítsék és hirdeti azt is, hogy az Ó akaratát nem véve tekintetbe a történet csak rablások sorozata, Ezért ismerteti először a Tóra az ősök tradícióit és csak ezek folytatásaképpen kezdődik a szabadság hónapjában, Niszomban, a zsidóság népé levése. Az a körülmény tehát, hogy előbb történetet közöl a Tóra s csak azután a vallási szabványokat azt hirdeti, hogy a zsidóság történetének alapjai: a természet, a történet, a kinyilatkoztatás, de ezek az alapjai az egész vallásunknak, amint ezt Szaadja gaon írja aki szerint három elemből tevődik össze a zsidó vallás: „*hakszav, hahabólo, v'haszchéle* — kinyilatkoztatás tradíció és értelem.

Vendéglő-gettó Németországban

Az utóbbi időben sokat foglalkoztatta a német bíróságokat az a kérdés, hogy a nürnbergi törvények és a fajvédelmet szolgáló többi rendeletek értelmében adható-e gazdasági engedély külön zsidó vendéglők létesítésére. A mannheimi kerületi tanács például elvetett egy ilyen engedély megadását kéro folyamodványt. Ezzel szemben a kölni városi közigazgatási bíróság szerint nem lehet megakadályozni

Van szerencsénk ajánlani szatmármegyei földünkben prima kék szilvából főzött, a fehérgyarmati és budapesti orth rabbinátus bizonylatával (hechser) ellátott, külön minőségű

peszachi szilvapárlatunkat

melyet szabályszerűen lepecsételt edényekben szállítunk.

Egyben közöljük igen tisztelt vevőinkkel, hogy

szesz és élesztőgyárunk

a bpesti orth. rabbiság állandó felügyelete alatt áll, és ellenőrzése mellett költjük meg évente a chόμεczeladási szerződéseket.

Gschwindt-féle Gyár Rt.

Budapest, IX., Ipar-utca 15-21

Telefon: 35-0-03.

lyozni, hogy tiszta zsidó szállodák, vendéglők és kávéházak alakuljanak.

Legújabbban a hannoveri közigazgatási bíróság hozott hasonló döntést egy koncesszió ügyében, amelyet zsidó vendéglő létesítésére és vezetésére kértek. A hannoveri „Bné Brith” páholy kért engedélyt arra, hogy saját helyiségeiben italmérési üzemet rendezzen be. Dr. Rose, a páholy jogi képviselője a közigazgatási bíróság tárgyalásán hangsúlyozta, hogy humanitárius egyesületről van szó, melynek csakis zsidó tagjai vannak. A kért italmérési engedély is csak ezekre a tagokra és azoknak vendégeire fog szorítkozni. Miután a zsidók nem járhatnak nyilvános vendéglőkbe, a bíróságnak el kell ismernie szükségletüket saját vendéglők felállítására. A közigazgatási bíróság megadta az engedélyt, azaz a feltétellel, hogy csak a zsidó hitközség tagjait és azoknak zsidó vendégeit szolgálhatják ki a vendégfogadóban és a nürnbergi törvények rendelkezéseit pontosan betartják a személyzet alkalmazásánál.

A bíróság indokolásában kifejti, hogy véleménye szerint meg kell adni a nürnbergi törvények szellemének, ha a zsidók saját vendéglőket kapnak.

A rendőrség és a polgármesteri hivatal azon kifogásával szemben, hogy egy ilyen vendéglő „államellenes törekvések gyűjtőhelye lehet”, a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy ezt a veszedelmet szigorú ellenőrzéssel lehet elhárítani... (!) A hannoveri közigazgatási bíróság egy zsidó nőnek is adott engedélyt alkoholmentes italok mérésére és szállásadási iparra. A vendéglősök és szállodások gazdasági csoportja a koncesszió ellen foglalt állást mondván hogy arra nincs szükség. A többi hatóságok azonban nem emeltek kifogást a koncesszió ellen. A kérvényező nő kijelentette hogy zsidó vevői lesznek csupán. A zsidó családok közül sokan panziókba költöznek, mert nem áll módjukban háztartási személyzetet tartani. A koncessziót a zsidó nő meg is kapta.

Miskolcok figyelmébe!

Mindennemű **MD** **WS** fűszerárú legolcsóbban **BLAU** fűszerüzletében szerzhető be. A Vásárcsarnokkal szemben.

Kitűnő orth kóser bor **MD** **WS**

asztali, peesenyé, tokaji- és csemegeborok; szilvórium, törköly, konyak, borovicska, seprópálinka, legolcsóbb árban házhoz szállítva. Saját gyártmányu **sel peszach szódavíz**, privátoknak is.

BÜCHLER JÓZSEF

Budapest, Kisdíófa-utca 5. sz.

Telefon: 320-74.

A rozacsovi gaon **שוקי**

A talmudtudományak kimondott lángelméje hunyt el Bécsben 78 éves korában, Ador 11-én, R. *Chájim Joszef Rosen*, a Dvinszkben működő „Rogacsovi Gaon” személyében. Amikor pár évvel ezelőtt megjelent „*Czofnasz Pánech*” műve a Rambamhoz, akkor csak az igazán kiválóak érthették meg a maga valóságában a szerző páratlan zsenialitását. Mintha élelméjűsége, valamint univerzalitása a talmudtudomány terén egyenes folytatása lenne *Rabbi Eljáhúnak*, a vilnai gaonnak. Rövid elmebresztő megjegyzéseinek lakonikus volta pedig emlékeztetett a *M'harám Schiff-re*, akinek szófukar megjegyzéseit azzal magyarázták, hogy szégyensége miatt takarékosodnia kellett a papírossal... A Megboldogult előtt csodálatosan nyitva állott a hagyományok beláthatatlan irodalma. Ha valaki a halacha bármely területéről valamilyen kérdéssel járult elébe, a gaon

nyomban ilyformán kezdett válaszolni: „Ez egy gemóre ott és ott... egy jerusalmi... és még egy gemóre...” és citálta a tekintetbe jövő helyek számát, hogy azután a kérdést nyomban tisztázza. A megdics. 1858-ban született Rogacsoyban. Kora ifjúságától fogva rajta maradt „*A rozacsovi*” elnevezés. Már 13 éves korában kitűnt élelméjűségével. Amit valaha is tanult az valósággal „*münoch b'küfszó*” volt, soha nem felejtette el. Emellett az *anivisz*, a szerénység mintaképe volt a gaon. Jelentősége nem is mérhető fel a mitóraszegény korunk méreteivel. Azok közé tartozott, akiket évszázadok előtt is az egész nagyok közé soroztak volna. Súlyos betegségére keresett Bécsben gyógyulást. Betegsége alatt mindig azt panaszolta: „*Nem lehet tanulni, így ámhóbreccá válik az ember...*” Megoperálták s már-már úgy látszott, hogy felépül, de a Gondviselés másképpen

akarta. *Taomis Eszter* reggelén kilehelte nemes lelkét. Szombat este (Purim) egy órával a Megillo után, R. *Jesájó Fürst* főrabbi a Schiffschul-ban méltó szavakban hódolt a nagy gaon emlékének. Éjjel felé indult el hült tetemeivel a vonat a Nordbahnhofról Dünaburg (Dvinszk) felé, ahol 45 éven keresztül terjesztette a Tóra melegét és fényét hívei körében. Varsóban Purim délutánján a hitközség nagyszámú küldöttsége várta a vonatot és Posner rabbi kisebb megemlékezést tartott.

Susan-purim reggelén temették el Dvinszkben, óriási részvét mellett. Rengeteg rabbi és tisztelő gyűlt egybe egész Lettországból. A Susan-purim dacára: mint „*chóchom b'fónoz*”, számos hesped tartatott. A dvinszki s rigai, valamint más lett városok zsidó üzletei, egész nap zárva maradtak. A dvinszki hitk. 7 napos gyászt tartott. **י"ד**

Nagyarányu vajhamisítás margarinnal

Az élelmiszerhamisítási ügyeket tárgyaló kihágási bírának Budapesten mostanában feltűnően sok dolgot adnak a vajhamisítók, akik a magas vajárakban rejlő konjunktúrás helyzetet kihasználva, margarinnal hamisítják a vajat. Már évekkkel ezelőtt foglalkozott az ügygel a földművelésügyi minisztérium, amely már ki is dolgozott egy úgynevezett margarín-rendeletet, amelynek kiadása azonban, a margaringyárosok intervenciója következtében mind-ezideig elmaradt.

Bennünket a margarinnal való vajhamisítás főleg a ritualitás szempontjából

érdekel. Margarín tudvalevőleg fagygyú, melynek élvezete vallási előírásaink értelmében a legsúlyosabb megítélés alá esik (*chélev: iszúr kórész*). Kötelességünknek tartjuk tehát felhívni a figyelmét a közönség azon részének, amely eddig vajat bárholonnan fogyasztott, hogy csakis megbízható, orth. felügyelet alatt készült vajat szabad használni.

A margarín használatának aggálya azonban nemcsak a vajnál áll fenn, hanem — mint már többször megemlítettük — az összes nem-orthodox péksüteményeknél is.

Heti széljegyzetek

Egy dunántúli neológ rabbi ellen röpiratot írt valaki. Elitelték 2 hónapi fogházra. A felperes ügyvédje azt mondotta, hogy a václott felhoz röpiratában egyes dolgokat, amelyek nem kötelezik csak az orthodoxot, ellenben a szóbanforgó rabbi neológ.

Azt hisszük, hogy az ügyvéd úrnak a célon túllövő beállítására saját ügyfelének lehetett a legkellemetlenebb.

Egy pestvicéki neológ hitszónok egyik barátjának családi ünnepe alkalmából, I'ten nevét magánhangzóival ejtette ki

(*jüd, ké, vóv, ké*), goncólván a magyar költő egyik ismert versére. Ez a blaszfémia a jelenlévők körében rendkívül nagy mebotránkozást keltett, anélkül, hogy megtűcták volna pontosan magyarázni: tu'ajdonképen miről is van szó miért tilos ez vallástörvényileg... Csak ösztönszerűleg érezték, hogy ez valami halálatlan eljárás...

Nagy könyv jelent meg ilyen címen: „Was bedeutete mein Traum” (Mit jelent az én álmom.) Szerzője: Max. Löwenstein herceg, ismert tudós a lélektani kutatások terén. Lám, hányszor gúnyolódta a Talmud álomfejtésén, holott az új álomelmélet a'apja az, hogy az

Orth. kóser **MD** **WS**

kávé, tea, gyarmatárak, szilva, csokoládé, ecetsav, burgonyaliszt, stb. a budapesti orthodox rabbinátus felügyelete alatt.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

Colonus Kereskedelmi R.t.

Budapest, Aulich-utca 5.
Csak nagybani árusítás!

ember nappali goncólatai, eltűkolt érzései is visszavetődnek éjjel álmában és hogy a megfejtés módja hatással van a lélekre. Szóval, ugyanaz az elv, amit a régi talmudbölcsek alkalmaztak, amint ezt mindenki tudja aki Bróchajsz traktátus utolsó fejezetét tanulmányozta.

Schul Henrik bécsi professzor a megelégedett élet egyik főreceptjének azt hirdeti: „egyed magadat vicámra”.

Nem új recept ez, már Kajhelesz hirdeti: „Menj, ecd örömmel kenyeredet és idd jó szívvvel borodat, mert I'ten megkedvelte cselekedeteidet.” Ez az előírás annál teljesebb, mert a vidám étkezést kiegészíti a nyugalom egyik legfőbb tényezőjével: az I'tenben való bizalommal.

Rabbi mint kormányzó

LEHMANN-ELBESZÉLÉS A XII. SZÁZADBOL [8

— Mit? Ezt az embert ajánlják nekem, aki mást nem tud, mint pénz után járni? Mondd, Anyám: Apám megengedné, hogy én egy ilyen *am-hórecznek* a felesége legyek?

— En ezt tudom, fiacskám, én tudom, de a te Apád távol van és nagybátyád helyettesíti.

Zaire elkezdett sírni:

— Anyám, szólt zokogva, sose fogom magamat erre elhatározni, hiszen sokszor említette Apám, a német Jiczchok nevét, sokszor beszélt róla, hogy ilyen vót szeretne...

— És te gondold, hogy ő elvenne téged?

— Igazán nem tudom, felelte kissé vontatottan, de azt *hiszem*, hogy igen.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó és Rabbi Majse, a sógor lépett be.

— Hogy vagytok, kedves sógornő? Mi az? Úgy látom, megint sirtatok? Hát nem mondtam már sokszor, hogy bele kell nyugodni a Mindenható akaratába?

— Kedves sógor, felelte *Dinó* asszony, mindig szomorodunk ugyan az uram sorsa miatt, de most más okunk van a szomorúságra, Chájim sógor Zairét össze akarja házasítani Avnrrel és ő nem akar ebbe belmenni.

— És miért nem akarod ezt, kisleányom, hiszen sok leány boldog volna, ha ilyen gazdag férjre szert tehetne.

— Hát mondd meg őszintén Majse bácsi: a te leányodat odaadnád egy ilyen amhoorecznek?

A megszólított mosolygott:

— Ha ez az oka a te vonakodásodnak, akkor csak azt mondhatom, hogy méltó leánya vagy Apádnak. Ha már itt tartunk, el fogom nektek mondani, hogy Rabbi Sámson volt tanítványa: Reb Jiczchok eljött hozzám, hogy nőül venné Zairet. Nagybátyjától, ugyanis, aki jómódú kereskedő Bécsben, levelet kapott, melyben magához hívja, mert reméli, hogy a hitközség most megfogja választani rabbinak. De ő, mielőtt elutazna, szeretné az ő nagy mesterének a leányát eljegyezni.

Zaire elpirult. Könnyezett, de erre a nagybácsi tréfára fogta a dolgot és azt mondta:

— Hát most megint miért sírsz, talán nem felel meg neked?

— Szó sincs róla — felelt helyette az anyja — hogy ez volna az ok, *örömkönnyekek* sír. Én is, meg a leányom is, boldog volna, ha ezt nyélbe lehetne ütni, de előbb beszélni kellene Chájimmal, hogy álljon el régebbi tervétől. Nagyon kérlek, hogy te keress fel és beszélj vele ilyen irányban.

— Meg fogom tenni, mindjárt el is megyek hozzá.

Amikor Rabbi Majse, Chájim lakásához ért, Chájim elébe sietett és tisztelettel üdvözölte, de bizonyos gúnnal mondotta:

— Milyen szerencsés körülménynek vélhetem a nagy tiszteletet, hogy a hírneves Rabbi Majse egy ilyen magamfajta *amhooreczot* meglátogat? Bizony nem is emlékszem, mikor jutott volna még osztályrészemül ilyen kitüntetés!

— Igazad van, Reb Chájim, már nagyon régóta nem voltam nálatok, de nem kell ezért megharagudni. Én anynyira el vagyok foglalva a tanulással, hogy egyszerűen nem érek rá udvariassági látogatásokat tenni. Ma is egy határozott céloom van a látogatásommal.

— Mit parancsol, Mesterem? Szolgád engedelmesen fogja hallgatni, de legelőször szíveskedjék helyet foglalni.

Mindketten leültek egymással szemben és akkor Rabbi Majse rákezdte:

— Én a fivére leánya ügyében jövök. Ön ismeri Rabbi

Sámson kitűnő tanítványát, Reb Jiczchokot. Az ő nagybátyja azt akarja, hogy menjen Bécsbe, mert az ottani hitközség, ahol nincsen rabbi, meg fogja őt erre az állásra választani, de mielőtt útnak indulna, szeretné magát eljegyezni Zaireval, az ön unokahúgával.

— Igazán? No lám, nem is olyan buta ez a Jiczchok, bárha teljesen a tanulásnak élt és csak szobatudós. Ő tudja ugyanis, hogy Zaire olyan hozományt kap tőlem, mint a leggazdagabb leány. Ezt a hozományt akarná ő megkaparítani, de egy ilyen *magamfajta rókán ki nem fog!* Nem, kedves Rabbi Majse, ebből a *sidüchból* nem lehet semmi.

— És miért nem?

— Miért nem? Sokkal okosabb volna azt kérdezni: miért igen? Mire föl? Hisz ez a Jiczchok, szegény ember, miből fogja feleségét eltartani? *Talán* meg fogják választani Bécsben rabbinak? *Talán!* És mi lesz, ha nem? És ha már meg is választják, mennyit szoktak fizetni a hitközségek a rabbinak? Hát meg tud élni ebből? Nem, én nekem kötelességem gondoskodni a kisleányról és én úgy fogom őt ellátni, mint ahogy ez nekem helyesnek látszik. Van nekem az ő számára egy másik partim: a gazdag Avnér, ő már megkérte a leányt és én neki oda fogom adni.

— Még el akarom mondani magának, Reb Chájim, hogy éppen most jövök a sógornőjétől és leányától. Zaire a leghatározottabban vonakodik, hogy Avnér felesége legyen.

— Mi az, hogy vonakodik? Mit törődöm az ő akaratával? A leány, aki Avnrhez megy, az nagy szerencsét csinál. Ő a leggazdagabb ember az egész környéken és szilárd elhatározásom, hogy én a leányt az ő szerencséjéhez kényszeríten fogom.

— Kényszeríteni? Azt nem lehet! Még a saját gyermekét sem kényszerítheti az ember, hogy egy neki nem rokonszenves férfiúhoz menjen, annál kevésbé lehet egy másiknak gyermekét rákényszeríteni. És még egyet meg akarok jegyezni. Fivérének a leányát csak az ő szellemében házasíthatja ki. Gondolja jól meg: beleegyeznek-e ő abba, hogy az ő leánya egy tudatlan emberhez menjen?

— Ugyan, mit beszél! Az én fivérem nagy tudós volt, de tapasztalatlan ember és azért, mert ő nem érti a dolgokat, én szalasszam el a leánya szerencsését? És befogom valani azt is, hogy nagy érdekem van a dologban. Szeretném, hogy Avnér az ő nagy tőkével, üzleteimbe betársulna. Mert most olyan dolgok történnek a világon, amelyről maguknak szobatudósoknak sejtelmük sincs. Óriási horderejű események ezek! Hát tudja meg, hogy a német császár, Fülöp francia király a mi urunk, Henrik angol király: Keletre akarnak vonulni, hogy Szaladin szultántól visszargadják a Szentföldet. Fejedelmek, grófok, lovagok, felfegyverzik magukat. És nemcsak a Szentföld elfoglalásáért, hanem, hogy megszerezzék maguknak a Kelet mesés kincseit.

Chájim egy pillanatig elhallgatott, majd így folytatta:

— Maga, mesterem, nem érti ezt, de meg fogom magyarázni. Most, a háború következtében igen sokat kereshet az, akinek pénze van és tudja forgatni. Én is gazdag vagyok, de Avnér még sokkal nagyobb vagyont örökölt az atyja után és ha mi ketten társas viszonyba lépünk, akkor közös tőkével óriási vagyont szerezhethünk. Ő hajlandó is volna társulni velem, de kikötötte, hogy szerezzem meg neki Zaire kezét. Így tehát láthatja, hogy nem tehetek másképpen, mint ahogy cselekedtem.

— No, hallja, Chájim barátom, hát nem röstelli ily leplezetlenül bevallani kielégíthetetlen vágyakozását a pénz után? És micsoda lelkiismeretlenség az, hogy üzleti céljainak fel akarja áldozni egy leány szerencsét, holott Zaire a leánya annak a férfinak, aki Maga helyett rabszolgaságba ment.

(Folyt. köv.)

A magyar zsidóság orvoslást váró kérdései

A „Zsidó Újság” e hó 6-i száma közölte elsőnek, hogy a hazai orthodox és neológ zsidóság vezetői együttes audiencián jelentek meg a miniszterelnöknél. Erről a kihallgatásról a miniszterelnökségi sajtóiroda hivatalos közleményt is adott ki. Ez a közlemény így hangzott:

„A magyar zsidóság képviseletében vitéz Gömbös Gyula miniszterelnöknél küldöttség jelent meg, amelynek tagjai voltak: Stern Samu udv. tanácsos, a Magyar Izraelita Országos Iroda elnöke, Vészi József felsőházi tag, mint a kongresszusi alapon álló zsidóság képviselője, valamint Frankl Adolf felsőházi tag és Kahan Frankl Samu, az Orthodox Országos Iroda képviseletében. A küldöttség nevében Stern Samu átnyújtotta a miniszterelnöknek az egyetemes hazai zsidóság emlékiratát, amely részletesen felsorolja a hazai zsidóságnak mai helyzetére vonatkozó kéréseit. Gömbös miniszterelnök a memorandumot azzal a kijelentéssel vette át, hogy annak tartalmát gondosan átvizsgálja és ha intézkedéseket látna szükségesnek azokat meg fogja tenni.”

Az audiencia részleteiről sem az Orthodox Központi Iroda, sem a kongresszusi Országos Iroda nem adott ki hivatalos közlést. A zsidó közvélemény azonban maga is teljesen ismeri azokat a kérdéseket, amelyekre nézve orvoslást és segítséget vár az illetékes kormányköröktől. Nyilvánvaló, hogy a hazai zsidóság képviselői ezekre az általánosan átértett kívánásokra vonatkozóan nyújtottak részletes írásbeli és szóbeli tájékoztatást Gömbös Gyula kormányelnöknek és bizonyos, hogy ezekre vonatkozóan kérték a miniszterelnök megnyugtató választát és intézkedéseit. Aból a szívéllyességből, amellyel a miniszterelnök a küldöttség tagjait fogadta, őszinte megértésre következtethetünk és reméljük, hogy az előterjesztett kérések kellő elintéztést fognak nyerni.

Dr. Ehrmann Budapesten

Dr. Ehrmann Salamon, Frankfurtból a „Keren Hajisüv” agilis és lelkes vezetője, az erdélyi orth. körök felkérésére propaganda körútra ment Erdélybe. Átutazóban kiszállt Budapesten is, ahol érintkezést keresett a vezető orth. személyiségekkel és a „jisüv erecz jisróel” bizottság tagjaival. Megbeszéléseiben rámutatott a közös orth. front szükségességére a Szentföldön és ismertette a szlovenszkoí orth. rabbi-karral folytatott tárgyalásait.

A „jisüv erecz jisróel” vezetősége nagy érdeklődéssel fogadta dr. Ehrmann fejtegetéseit és tiszteletére 60 teritékes vacsorát rendezett a Stern vendéglőben. A vacsora keretében dr. Ehrmann másfélórás szellemes és lebilincselő előadásban ismertette a helyzetet a Szentföldön az orthodoxia szempontjából. Szavai abban a felhívásban csendültek ki, hogy a vallásos elemek tévhódítása a Szentföldön; az orthodoxianak elodázhatatlan életkérdése.

Dr. Ehrmann nagy zsidó tudásra valló és benső tüzzel előadott szavai,

MEINL KÁVÉ FOGALOM

Ajánlom orth. kóser של פסח
kitűnő boraimat

Elsőrendű tokaji, verpeléti
zamatos pecsenye, csemege
és asztali borokat nagyban
és kicsinyben legolcsóbb áron

LÁZÁR MÁRKUSZ borpince
Budapest, VII., Klauzál-tér 16. sz.
Telefon: 40-5-54

Kávépörkölés של פסח

cukor és fűszerőrés
a bpesti orth. rabbiság
felügyelete alatt
k i s i z á r ó l a g

RÓZSÁZI HERMAN kávépörkölőjében
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 52.
Telefon: 11-1-69. Külön helyiség

אכשף לבחור תלמיד חכם עצום ראוי להוראה
ובעל מדעים נפלא שירוק הנון והמציעים
עריכו מכתביהם להמקרכת בחור תלמיד חכם.

Nagy szerencsében részesülhet
ha nálunk vesz részt az
osztálysorsjátékban
Főnyeremény szerencsés esetben
700.000 pengő
Minden második sorsjegy nyer.
Rendeljen tehát mielőbb sorsjegyet

Weisz Béla és Társa

bankház felárusítóknál
BUDAPEST, WESSELÉNYI-UTCA 18.
Sorsjegyek árai osztályonként:
Egész 28 P., fél 14 P., negyed 7 P.
Huzás április 17-én és 20-án.
Tel.: 42-3-88. Szombaton zárva.

של פסח
CUKOR

az orthodox hechsere reflektáló hithű
hazai zsidóság részére

EZ ÉVBEN IS
Központi Irodánk irányítása mellett készült. Ezt a felragasztott
1936 évi dátummal
jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ez évben is a Selypi
Cukorgyár R. t.-nál (Budapest, V.,
Zrinyi-utca 14) történt, Silberstein Dávid
váci főrabbi vallási felügyelete alatt.

Központi Bizottságunk Rabbicollegiumának vallási döntése szerint: az orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szereshetik be SEL PESZACH CUKOR szükségleteiket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcsesülésből, vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezessenek.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet
KÖZPONTI IRODÁJA
(Budapest, VI., Eötvös-u. 19)

של פסח ZSIR
nagyban és kicsinyben,
legolcsóbb áron kapható

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedésében
Budapest, VII., Dob-u. 28. sz.
Telefon: 31-6-73 sz.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Bizalom a Gondviselésben

— Nóchüm Is Gamzü —

... Nóchüm a második szentély elpusztulása utáni időben élt. A palesztinai Gimzu városából való volt, amely ma egy jelentéktelen arab falu, fél mérföldre Ludtól. Nevében a „Gimzu“-t „Gamzü“-re változtatták — mert bármily baj is érte az életben, a Gondviselésbe vetett bizalmában mindig csak azt mondogatta, hogy „Gam zü letajvó“: Ez is jóra vezet!

Nóchümnek híres tanháza volt, ahol a hagyományos tant egy sajátos módszerrel fejlesztette. Hogy tudás tekintetében mily fokozott állott, arról elég ha megemlíttük, hogy ő volt Rabbi Akiba mestere.

Élete vége felé, meséli a Talmud (Táanis 21.) Nóchüm Is Gamzü megvakult mindkét szemére, megbénult mindkét kezére és megsántult mindkét lábára, teste pedig tele volt sebekkel. Rozoga házban feküdt, ágának lábait vízzel telt edényekbe állították, nehogy a hangyák felmásszanak hozzá és ellepjék sebeit. Tanítványai jobb lakásba akarván őt költöztetni, megragadták az ágat, hogy a beteg mestert ágastól vigyék.

— Előbb vigyék ki a butoradarabokat — szölt — engem pedig hagyjatok utoljára, mert tudom, amíg benn vagyok addig nem dül össze a rozoga ház.

Igy is cselekedtek. Amint azonban végül a beteget is kivitték, nyomban összedül a szegényes viskó.

— Mesterünk! — szöltak a tanítványok, látjuk, hogy valóban szent ember vagy. Miért jutottál hát ennyire?

— Magam bűnének tudom be — válaszolt a rabbi. Ugyanis egyszer az ország-

uton apósomhoz három megrakott szamarat vezettem. Az egyik élelmiszereket, a másik italokat, a harmadik pedig különféle értéktárgyakat vitt a hátán. Utközben megállt egy szegény, mondván: rabbi, adj enni! Várj míg lerakodom. De amíg lerakodtam, a szegénynek kiszállt a lelke. Nagyon fáj, hogy így cselekedtem; odementem a hullához, ráborultam és mondtam: szemeim, amelyek nem sajnálták a te szemeidet, vakuljanak meg; a kezeim, amelyek nem sajnálták kezedet, bénuljanak meg; lábaim, amelyek nem sajnálták lábaidat, sántuljanak meg! De lelkiismeretem még mindig nem nyugodott meg, míg nem fűztem hozzá: az egész testem legyen tele fekélyekkel!

— Jaj nekünk! mondták tanítványai, hogy ily állapotban látunk!

— Jaj lenne akkor, válaszolt Nóchüm, ha nem ily állapotban látnátok s ha meghalnék, mielőtt bűnömért meglakoltam volna.

Még a köv. érdekes történetet jegyzi fel a Talmud, Nóchümről:

Amidőn a leigázott zsidóság a római császárnak ajándékot — egy ékszerekkel és drágakövekkel tele ládát — akart küldeni, a fontos missziót Nóchümre bízták. Utközben egy éjszaka azonban baj történt. Nóchüm szállásadói kilopták a láda tartalmát és homokkal töltötték meg, anélkül, hogy Nóchüm azt észre is vette volna.

Amidőn a császár előtt a láda „drágakövet“ felbontották, természetesen homokot találtak benne. Erre a császár haragosan kijelentette:

— A zsidók gúnyt íznek belőlem, el fogom őket pusztítani...

Nóchüm ezúttal is szokványosan csak azt hajtogatta magában: gam zü letajvó, majd jóra fog fordulni minden.

S valójában csoda történt. Megjelent Élijóhú proféta a császár egyik miniszterének alakjában s azt mondotta:

— Ez a homok talán Ábrahám ösátyjuk homokjából való, melyet királyok elleni harcaiban eredményesen használt? Tegyük talán próbát ezzel a homokkal...

Történetesen volt akkor egy vidék, amelyet a rómaiak hódító útjukban nem tudtak bevenni. A miniszter szavaira a császár kiadta a parancsot, hogy löjjenek a renitensekre ebből a homokból. És a homok segítségével tényleg el is foglalták a provinciát.

Ekkor elraktározták a homokot a császári kincstárban, a ládát pedig drágakövekkel megtöltötték visszaadták Nóchümnek, akit nagy tiszteletnyilvánítás közepette bocsájtottak haza.

Visszafelé útban a szállásadói kérdezték tőle: vajjon mit vihettél ő fel a császárhoz, hogy ily nagy tiszteletben részesült?

— Amit innen elvittem azt odavittem, — felelte Nóchüm alázatosan.

Amire a szállásadó lerombolta az egész házat és felvitte a ház homokját a császárhoz, abban a biztos hitben, hogy ugyanannyi drágakövel megrakódottan fog majd haza térni. Amidőn odaért, megkérdezték tőle, mit hozott.

— Az a csodatevő homok az én házamból való volt, azért elhoztam az egész házam homokját!

Kipróbálták a homokot, de — az bizony csak közönséges homoknak találtott amire a szállásadót kivégezték...

HIREK NAPTÁR

Sabosz Hachajdes, Vajakhél-P'küde
Ador 27. Rajs-chajdes bencsolás.
Gvertyagyujtás (Bpest): 5.40
נחש kimenetele " : 6.40
— Kedd: Rajs-chajdes Niszon —

— A katonák ünnepi szabadságolását tudvalevőleg 3 héttel az ünnepek előtt a hitközségeknek kell kérniük a helyi parancsnokságtól. Erre ezúttal felhívjuk az orth. hitközségek figyelmét azaz, hogy egyúttal Soviájszra is kérhetik a szabadságolást.

— A pozsonyi jesiva záróvizsgáján — mint onnan jelentik — a növendékek kiváló felkészültségről tettek tanúbizonyoságot. Szombat este búcsúbankett volt, melyen Schreiber Sámuel rabbi, főt, Schreiber Akiba főrabbi tudós fia megkapó beszédében kiemelte a jesivai Tóráélet átlátnálásának szükségességét a mindennapi életben. A növendékek nevében Citron Zoltán (Hajdudorog) beszélt hatással.

— Egy neológ zsidótudós elhunyt. Purimkor elhunyt 75 éves korában dr. Blau Lajos a budapesti rabbiszeminárium nyugalmazott rektora. Talmudikus ismereteit jesivákon szerezte, melyeket később is mélyített. Számos zsidó tudományos munkát írt: „Bevezetés a szentírásba“, „Beiträge zur Erklärung der Mechilla und des Sifri“, „A régi zsidó varázslat a héber bibliákon“ stb. stb. Nagy részvétellel temették.

— Valutát keresnek a t'filinben. Királyházi jelentés szerint az utóbbi időben a Halmi melletti cseh-román vámvizsgálatnál több zsidó utas t'filinjét felbontják, hogy valuták után kutassanak. A kegyeszek sajnálatos megsértése — mely állítólagos feljelentésre történt — természetesen nem vezetett eredményre.

— Haláleset. Magyarregyén 54 éves korában elhunyt R. Szimcho Grosz talmudtudós, akét özvegyén kívül 9 árva siratja. Bonyhácon temették nagy részvét mellett. Mélyen átértett hezpedben méltatták nagy érdemeit Pressburger főrabbi, Pollák rabbi, az elhunyt két Pozsonyban tanuló böcher-fia, Winkler L. (Szedres). Mindannyian kiemelték nemes lelkületét, Tóraszeretetét és valóci vallásosságát. — תעניתה

x A szerencse útjai kiszámíthatatlanok. Ha biztosítani akarja magának a reményt, hogy a rengeteg nyereségy közzül nyerjen, vásároljon sorsjegyet Weisz Béla bankházában, Budapest, Wesselényi-utca 18. szám.

— ORTHODOX ZSIDÓ a mai nehéz viszonyok mellett öltözködésre, sajnos, nem költöhet sokat, azért Budapest egyik legrégibb férfiruhaárúháza elhatározta, hogy saátnéz-mentes ruhákat és kabátokat készít raktárra, ahol egy jó öltöny, vagy átmeneti kabát 60 pengőért kapható készen. Mérték szerint saátnéz nélkül elkészített ruhák és kabátok a legolcsóbb árban, csak: Deutsch Mór és Fiai férfi- és fiúruhágyára, úriszabóság cégnél, Budapest, Károly király út 28.

Orth. kóser של פסח
tokaji és jászsági borok
eladása nagyban és kicsinyben, termelői borpinceben VII., Holló u. 1.
Vasárnap d. u. 2-ig nyitva.
Legkisebb rendelést házhoz szállítunk.
Tel.: 379-74.

Tokaji orth. kóser
sel peszach bort
120%-on felül, ajánlok 50 litertől,
60 fillérért.
Krausz, Budapest, Király-u. 32
Telefon: 105-31.

Sakter és majl-kések
fenőkövek nagy választékban
kaphatók
SCHWARCZ T. ÉS TÁRSA
késés- és köszörűs
Tel.: 33-4-37.
Budapest VII., Király u. ca 15. sz.

CHÓMECZMENTES PÜDER, orth. kozmetikus gyártja. Vidékre 80 fillér bélért szállít B. Schmalhausen Böske kozmetikus. Budapest, Rombach-u. 16 és Lehel-u. 28 I. 15. — Makón: Stegmann Mór, Eötvös-u. 11. — Fehérgyarmat: Blau Dávid. — Debrecenben: Keszler Bernát, Csokonai-u. 15. — Bratislavában: Einhorn József, Judengasse 30.

ORTH. KÓSER SEL PESZACH cikkeit u. m.: összes fajta nyers és pörkölt kávékeverékeit, tea-keverékeit, boszniai aszalt szilvát, gyarmatárakat, burgonyalisztet, déligyümölcsöket és minden husvétit árut, ismert kitűnő minőségekben, a legolcsóbb nagyban áron, minden felár nélkül (kivánatra főt. Blum Bencion Béla főrabbi úr hecserével ellátva) ajánlja:

STARK HERMANN fűszernagykereskedés és villanyerőre berendezett nagypörköldé, BERETTYÓUFALU (TELEFON: 22)
Kávé, tea, gyarmatárú és déligyümölcsök közvetlen behozatala.
Mielőtt szükségletét fedezné, saját érdekében kérjen árajánlatot!

PARÓKA különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

קערעסמורער שמורה מצות
נממא אצילי קמח ומצות שמורה אף למחרת
מן המחרת, קמח שמורה 65 ה' מצות
שמורה 20 I פ' מצות פשמים 80 ה' תחת
השנתה ההי' וההי' שלימא דפה. כיממע
דיא בעשמעללונגען יע פריהער איינצו-
שיקקען. גרשון אברהם קליין.
נכד להנאון שמן רוקח זצ"ל
Klein pászkasülő, Bodrogkeresztúr.

Peszachra
MENÓRA szappan

kóser sel peszach

RAUCHWERGER
salgótarijáni szappangyár

Boszniai aszalt szilva של פסח a bosni orth. rabbiság hecserével csakis nagyban T: 20
FISCHL MÓR, Budapest, VI., Hunyadi-tér 9.

Stühmer-féle של פסח csokoládé

a budapesti orth. rabbinátus felügyelete alatt készül. Kapható mindenütt. Vízonteladók az eredeti hecser másolatát kapják. Gyár: Budapest, VIII., Szentkirályi-u 8.

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4. azonfelül soronként P 1.)
Hauer Eva Zenta, Rubin Jenő Kolozvár jegyesek.

Alt Marika Tinnye és dr. Sternfeld Lajos ügyvéd Újpest, jegyesek. (Az újpesti T. B. szívélyesen gratulál.)

Goldstein Olga, Fischer Vilmos rabbi nevet leánya Budapesten házasságot kötött Schück Zoltán rabbiával.

Jungreis Szuelet a füleki főrabbi leányát eljegyezte Katina Abraham nyirbogáti főrabbi.

Welcz Mirjam, Welcz Izráel rabbi leánya és Woliner Béla rabbi (Bpest) a fűzőszállási rabbi fia, vasárnap tartották esküvőjüket a Kazinczy-templomban nagy és csiszes közönség jelenlétében.

Feiner Alzka Pöstyénben házasságot kötött Grünwald Márton ungvári fűszerkereskedővel. (Az ungvári „Lomde Tóra” melegen gratulálja kiváló titkárárt)

Schnitzler Jenő forróencsi ruhanagykereskedő szombaton ünnepelte László fia barmicvá-avatását.

Legsőbb, legdívatosabb menyasszonyi párók: Altschülernél, Budapest, Csányi-utca 12. Telefon: 31-0-79.

A legszebb menyasszonyi, barmicva és más alkalmi ajándék:

על כנפי הנשר = A lélek szárnyain
c., az egyetlen orthodox szellemű, fordítással és gazdag kommentárral ellátott, teljes héber szövegű

I M A K Ö N Y V

Ára: párnázott műbőr-kötésben 14 P., díszes, arany nyomású egészségáronként 10 P., csinos félvászonkötésben 8 P., kötésre hajtogatva 7 P. Az összeg előzetes bekielődése ellenében bérmentve küldi a szerző.

Dr. KRAUSZ FÜLÖP, SÁRVÁR
(Szlovákiai rendeléseket elintézi: Réfner Sámuel, Presov, Kalvária.)

A budapesti orth. izr. hitközség felügyelete alatt termelt peszachi orth. kóser palacktej és tejtermékek

kaphatók és megrendelhetők összes fiókjainkban és az orth. fűszerkereskedőknél.

BUDAPESTI KÖZPONTI ÁLTALÁNOS TEJCSARNOK R. T.
Budapest VII., Rottenbiller utca 31 sz.

Orth. kóser פסח 72

fűszerárak, ecetsav, liszt, szilva, dobozsajt

özü. PAPPER DEZSŐ-NÉ

Budapest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 345-30.
Nagyban Kicsinyben

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása:
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja P 2.—. *As összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A forróencsi Talmud Tóra második melamed-állásra kezdők tanítására pályázatot hirdet. Fizetés megegyezés szerinti. **Friedmann Márkus** elnök.

KET KOMOLY BÓCHÜR, feltétlenül jóré somajim, jesivába kerestetik. Egyik, mint chazajr-bóchür, a másik pedig néhány gyermeknek chümis-rasigemőre órákat is adjon. Mindketten kellő fizetést, ellátást kapnak. „Szorgalmas 5696” jelige.

ORTH. kóser füstölt libamell és comb, kg.-ként 2 P. Sel peszach libaszir kg.-ként 3 P. Schwartz, Debrecen, Józset királyi herceg-utca 44.

TÖNKREMENT kereskedő azonnali segítséget kér, főleg pénz és fiúk részére cipő- és ruhaneműben. „Meg akarom fizetni” jeligére.

INTELL. deutsches Fräulein sucht im orth. Hause Stelle bei Kindern. Anträge: „Ab 15. April”.

TANULÓLEÁNY fizetéssel, nőikolapszalónba felvétetik. IX, Lónyai-utca 16. II, emelet 12.

MINDENES főzőnő, teljesen megbízható, esetleg bejárónőnek is, ajánkodik helyben. Kleinmann Rózi, Paulay Ede-u. 11. szám, félemelet II.

PERFEKT. németül beszélő zsidóeányt gyermekek mellé keresünk, ki háztartásában is segítkezik. „Győr” jeligére.

SEGÉDET azon alra felveszünk fűszer-nagykereskedésünkbe. Vo't bócher előnyben. „Megbízható” jelige. (20 fill. bélyeg.)

NŐSÜLNE 38 éves, elvált, egyedülálló óras-ékszerész, chaszidis ember. Jelige: „Nyiregyháza, Bessenyei-tér”.

ÜGYNÖKÖT privátok látogatására bor-elacáshoz felveszünk. Borpince, Rombach-utca 5.

ÁRVALEÁNY elhelyezkedne kisebb gyermekek mellé gyakorlatlaltal némettel. Esetleg kisebb háztartásba vagy üzletbe kaucióval is. Cím: Weinberger, Budapest, Nefejejs-utca 40.

BERENDEZETT vegyipari üzem (több közszükségleti cikk betanításával) eladó. Esetleg tökéletes társ kerestetik. Érdeklődni: Schwartz Mór, Püspöklácsány, Bocskay-utca 24.

KOMOLY, harmincötös információkés fakeskedő benősülne, más szakmába is. „Bechóved” jeligére.

POSZTÓ-röfösüzletben, önállóan ki szolgáló segédet felveszek. „Komo'y erő” jelige. (20 fill. bélyeg.)

EGZISZTENCIÁVAL bíró kereskedő, vo't bócher, 6-8000 P hozománnyal nősilne. Jelige: „Mazeltov”.

JÓ MEGÉLHETÉSHEZ juthat 5-6 orth. család, kevés tökével. Felvilágosítást ad: Hirsch Mendel könyvkereskedő, Székesfehérvár.

NŐTLEN fiatalember 500 P kaucióval elhelyezkedne. Fűszerüzlethez, malom-üzemhez, erdőkitermeléshez, mezőgazdasághoz ért. Jelige: „Benősülés lehetséges.”

LEGSZIGORUBB vallásos igényeket is kielégítő, szárazmalomban örölt smürelisztet 60 fill. és smüre-páskát 1 P különkénti árban szállítunk. Debreceni orthodox izr. hitközség.

FÉRJHEZMENNE intelligens szép leány. Jelige: „Özvegyemberhez is.”

MISKOLC legelőbb orth vendéglője ujonnan megnagyobbítva: Engel, Arany J.-u. 11. Lakóalkalmakat legolcsóbban vállal.

SZIGORUAN vallásos, csinos, igaz és szesz chájilt keresek hozománnyal, 45 éves korig nyugdíjas, állásban levő özvegyember részére. Jelige: „Özvegy 52.”

BIZTOS egzisztenciájú, önálló, 24 éves kereskedő nősilne 8-10.000 P-vel szigoruan orth. családból. Jelige: „Talmudban jártas.”

AZONNALRA keresek orth. házból való leányt, idősebb nő ápolására. Deutsch Jakob, Soltvadkert.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

אלה נעמינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ ÚJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

„Zsidó öröm” . . .

Közismert, Lewin új héber költő „Zsidó öröm” című költeménye, amely kesernyésen, szatirikus módon leírja, milyen szomorú mozzanatok vegyülnek egy zsidó vígságba, mennyi örömcseppel van egy ilyen öröm telítve. Egy orosz, görög-kath. városban van az esemény elhelyezve. A városkában hirdetni kezdik a lakosok, vészjóslóan, megdöbbenéssel és megbotránkozással, hogy egy görög-kath. gyermek elvesszett. Nemsokára rá azt is tudják már, hogy a zsidók ölték meg. Hallatszanak a hangok, hogy bizonyára a közelgő Peszach miatt történt ez a „rituális gyilkosság.” Egyesek hirdetik már, hogy bosszút kell állni a zsidókon, mégpedig úgy, ahogy megérdemlik: életet életért, vagyonukat pedig el kell venni. A városka zsidó lakosságán elhatalmasodik a páni félelem, a csöcselék már feni a fogát a kitűnő zsákmányra, előre kéjeleg, milyen nagy-szerű zsidóölés lesz. Másnap azután kiderül az eset: zsidó gyermek az áldozat! Ezekután képzeltel, mily nagy volt az öröm a zsidóság körében, hisz csak zsidó gyermeket öltek meg. . .

Az ilyen örömmel kevert örömet a zsidó közmondás „Vajichad Jiszraj” szavakkal jellemez, célozván arra, hogy bölcsseink szerint Jiszraj örvendett ugyan (a zsidók Egyiptomból való kivonulásának), de bensejében úgy érezte, mintha „naaszó b'szóraj chidudin, chidudin — késekkel vagdosnák.”

Ilyen „zsidó örömet” jelent számunkra a lengyelországi s'chitó-ellenes agitációnak lecsendesülése. Nem vezet be az általános s'chitó-tilalmat, amint ezt egyes izgatók kívánták. A kormány nem találta célszerűnek, hogy Németország példáját kövesse, hanem a nem-zsidók által elfogyasztandó állatok számára előírják ugyan a technika legújabb vívmányai szerinti kellemes kimúlási módot, ellenben kiszolgáltat-

nak a zsidók számára egy bizonyos számú kontingenst, hadd gyakorolják ezeken a szegény barmokon az ő „barbár” metszési módjukat, amely ugyan (Varsóban pár héttel ezelőtt bebizonyosodott egy próbavágatás alkalmából) gyorsabban előidézi az állat kimúlását, de tekintettel arra, hogy zsidók csinálják, bizonyára „barbár” . . . Csak ott tiltják el, ahol a zsidó lakosság nem éri el a többi lakossággal szemben a 3 százalékos arányszámot. Elhárult tehát a nagy baj, de ez az öröm mégis csak „zsidó öröm”: a gyűlölet feneketlensége, amely megnyilatkozott benne, az megmaradt. Gazdasági frázisokba burkolták az agitációt, melynek célja a zsidó vallást kegyetlennek odaállítani. Miután a tervezett alakban a javaslat gazdasági komplikációkat okozott volna, lényegesen enyhítettek rajta és csak ott érezheti a zsidóság az átlatvédő gyűlöletet, ahol kisebb számban lakik. Ime a szomorú *circulus viciosus*: ahol sok a zsidó, azért van antiszemizmus, ahol kevés, ott is azért. Posen területén a zsidó metsző tehát nem vághat majd le egy marhát, pedig ez az a terület, ahol egy Rabbi Akivó Eger szent életmódjával, csodálatos nagy tudásával a zsidóság díszje volt és a hatóságok is kitüntetésben részesítették.

Mi az egész ügynek a legszomorúbb része? Nem a kontingentálás, hanem az a tény, hogy ez egyáltalában lehetséges. Egy író, a híres filozófus Nietzsche ellen sértést követett el, amire azt írta neki: „Hogy est megitted velem, azt megbocsátom neked, de, hogy erre egyáltalában képes vagy, az nem bocsájtható meg”. Hát ilyen bitang jószágga lett a zsidóság jogállománya? Nem kell csak egy indítvány felvetése és 3 millió zsidó ember oda van dobva legjobb esetben a kárörvendő csúfságnak, ha már nem a kimondott jogfosztásnak? Most értjük csak meg a Taj-

chóchó ama fenyegetését: „Este azt fogod mondani, ki adná a reggelt”, — de olyan értelemben: este szeretnél olyan állapotban lenni, mint amilyenben reggel voltál, mert azóta már rosszabbodott a helyzet. A zsidóság jogállományával is így vagyunk. Hát minden fordulatnál fel kell rezzennünk és aggódunk azon, hogy este már jogfosztottabbak leszünk, mint aznap reggel voltunk? Hát olyan természetes dolog az a mai Európában, hogy a zsidókkal szemben minden meg van engedve? Amikor a hitlerizmus kitört, azt hirdették: *legyőzött* állam és a keresztény vallás ellen is támad, tehát a zsidóságon tölti ki bosszúját. De Lengyelország győző állam és a s'chitó-ellenesség szakértője egy kath. pap volt. Ausztriában jámbor kath. folyóiratok telve vannak értekezésekkel, hogy Ausztria nem olyan erős állam, mint Németország, tehát csak lépésről-lépésre szoríthatja vissza a zsidóságot.

Tajchóchó-korszakot élünk és azért a Tórához fordulunk vígasztalásért. Az egyik Tajchóchó vígasztalása azzal kezdődik: „Vaf gam zajs — és mindezek ellenére nem hagylak el benneteket”, a másikban az a vígasztaló, hogy a szenvedések: „divré hab'risz — a frigynek, I'ten és Izráel közti szövetségnek az igéi”. Nincs más vígasztalás most sem: „Mindezek ellenére” reménykedünk, nem vesztetünk el addig, amíg „a frigynek igéi” megszívleljük.

Mindenesetre: a Mindenható segítségével elhárult a nagy veszedelem a hárommilliónyi lengyel-zsidó testvéreink felől, — ha a gyűlölet tendenciája továbbra is megmaradt. Niszomban vagyunk, a tavasz és remény havában. Reménykedünk az emberiség tavaszában, abban, hogy mégis elterjed majd a jog- és a becsület eszméje és akkor a „zsidó öröm” helyébe, igazán zsidó öröm következik be.